Annika Rönni-Sällinen
PAMin valtuuston syyskokous 25.–26.11.2026

Hyvät valtuuston jäsenet, hallitus ja henkilökunta,

Muistatteko ystävät, missä olimme tähän aikaan koko lailla tarkkaan kolme vuotta sitten? Olimme Jyväskylässä Paviljongin pihassa pitämässä mielenosoitusta uuden hallituksen linjauksia vastaan.

Hallitusohjelma oli tiedossa, se sisälsi leikkauksia pienituloisten toimeentuloon, se sisälsi työttömyysturvan heikennyksiä suoja-osien poistoineen, potkulain, lakko-oikeuksien rajoittamisen, vientivetoisen työmarkkinamallin, määräaikaisten työsopimusten tekemisen helpottamisen ja aikuiskoulutustuen lakkauttamisen - näin joitain mainitakseni.

Tätä hallitusohjelmaa nimeltään "Vahva ja välittävä Suomi" - mielestäni pikemminkin Vähät välittävä Suomi - on uskollisesti toteutettu ja hallituspuolueet puhuvat vieläkin osasta edellä mainituista heikennyksistä työllisyystoimina. Kuten tiedämme, näiden työllisyystoimien tulokset ovat murskaavat. Työllisiä ei tullut, tuli lisää työttömiä ja köyhiä.

Hallituksen toimien arviointi ei ole meidän ydintyötämme. Silti aloitin siitä, sillä politiikka määrä toimintamme kehykset: rakenteet, joiden mukaan maailma pyörii.

Siksi edessä olevat eduskuntavaalit ovat todella merkittävät. Meidän on nyt pidettävä puolemme ja saatava toisenlainen hallitus.

Tilanteemme on paljon huonompi kuin kolme vuotta sitten.

Valtion velkatilanne on huonompi. Työllisyys- ja erityisesti työttömyystilanne on huonompi.

On selvää, että tuleva hallitus joutuu tämän tilanteen vuoksi tekemään joka tapauksessa ikäviäkin päätöksiä ja siksi on aivan erityisen tärkeää, että niitä ei tee sama porukka, joka meidät on tähän jamaan ajanut.

SAK:n jäsenliitot ja SAK toteuttavat yhteisen eduskuntavaalikampanjan. Tavoitteena on saada mahdollisimman työntekijäystävällinen eduskunta ja sitä myötä työntekijäystävällinen hallitus ja hallitusohjelma.

PAMin edustajat kävivät jo kesällä eri puolueiden puoluekokouksissa esittelemässä tavoitteitamme tulevaan hallitusohjelmaan. Kärkiteemoja ovat ay-liikkeen aseman parantaminen, osa-aikatyö, työperäisen hyväksikäytön kitkeminen ja elämän töyssyissä tukevan sosiaaliturvan kehittäminen.

Olette varmaankin myös huomanneet, että olemme pyrkineet tuomaan myös kansan huulille uutta käsitettä, osa-aikatyöttömyyttä, ja vahvempaa ymmärrystä siitä, mitä osa-aikatyöttömänä eläminen käytännössä on. Ihminen on osa-aikatyötön. jos hän osa-aikatyöntekijänä haluaisi enemmän työtä, mutta ei sitä saa. Vastentahtoinen osa-aikatyö on terminä huono, sillä eihän se työ ole vastentahtoista, vaan sen puute eli työttömyys.

Osa-aikatyöttömyyden vähentämiseksi esitämme, että osa-aikaisille työsuhteille pitää vaatia hyväksyttävä peruste ja saada EU direktiivien mukaisesti ylityökorvausta työsopimustunnit ylittävistä työtunneista. Pyrkimys on tehdä osa-aikatyöstä työnantajalle vähemmän

houkuttelevaa. Osa-aikatyöttömien työnhakuvelvoitteen pitäisi täyttyä sillä, että hän pyytää lisätunteja omalta työnantajaltaan.

Palkansaajaliikkeen runnellun aseman kohentamiseksi vaadimme jäsenmaksujen verovähennysoikeuden palauttamista ja ammattiliitoille kanneoikeutta. Jotta voidaan taata työn vähimmäisehdot kaikille työntekijöille, pitäisi alan edustavin työehtosopimus aina vahvistaa yleissitovaksi.

Hyvät ystävät,

sosiaaliturvan merkitys ei ole pelkästään siinä, että sitä saa, kun on hätä. Yhtä tärkeää on, että tieto turvasta antaa ihmiselle luottamusta tulevaan: selviän, vaikka jotain sattuisikin. Tällä hallituskaudella tuo luottamus on viety. Me olemme nähneet, miten se jähmettää kaiken.

Esitämme suojaosien palauttamista työttömyysturvaan ja asumistukeen. Työttömyyskassaan kuulumisesta on aina oltava hyötyä ja siksi ansiosidonnainen työttömyysturva ei saisi laskea peruspäivärahan tasolle, kuten se nyt porrastusten myötä tekee.

Yksityiselle turvallisuusalalle taas olemme esittäneet ja edistäneet koko alaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Taustalla on syyskuun puolivälissä julkistamamme selvitys, jossa esitetään vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toimivaltuuksien selkeyttämistä ja laajentamista sekä koulutuksen pidentämistä. On sekä alan työntekijöiden että kansalaisten oikeusturvan kannalta tärkeää, että tiedetään mitkä oikeudet vartijoilla vaativissa ja välillä kovin yllättävissäkin tilanteissa on.

Monissa työelämän epäkohdissa törmätään tänä päivänä siihen, että vaikka laki sinänsä olisikin riittävä, niin lain noudattamiseen piittaamattomasti suhtautuvalle työnantajalle kannusteet sen

noudattamiseen eivät ole riittäviä. Rikos kannattaa, jos todennäköisyys jäädä kiinni on pieni ja sen seuraukset ovat koijaroinnin tuottamaa hyötyä pienemmät.

Esitämme moniin työnantajan ja yritysten velvoitteiden rikkomuksiin, mutta erityisesti työperäiseen hyväksikäyttöön liittyen, nopeasti toimeenpantavien, tuntuvien sanktioiden käyttöönottamista.

Hyvät valtuutetut,

Lokakuun alkupuolella lähetin tiedotteen, jossa kerroin lupautuneeni eduskuntavaaliehdokkaaksi. Kun minua pyydettiin ehdokkaaksi, ajattelin, että olen niin paljon moittinut Orpon ja Purran hallitusta, että jos ehdokkuudellani uskotaan voivan vaikuttaa hallituksen vaihtumiseen, on oikeastaan velvollisuuteni lähteä ehdokkaaksi.

Risto ilmoitti omalta osaltaan saman ehdokkaaksi suostumisuutisen muutama päivä myöhemmin.

Me molemmat hoidamme nyt omaa työtämme PAMissa normaalisti. Esitämme PAMin kantoja pamilaisten asian edistämiseksi, kuten olemme tehneet tähänkin asti. Puolueiden kantoja emme ole tuomassa PAMin kannanottoihin. Kun vaalit ovat lähempänä, ehdokkuus varmasti vaatii niin paljon liikkeellä oloa, että käytämme siihen kyllä vuosilomiamme.

PAM on varautunut tukemaan taloudellisesti kaikkia niitä ehdokkaana olevia pamilaisia, jotka tukea hakevat.

Ystävät, me olemme paljon vartijoina.

Alustatyölaki on viime kuukausina työllistänyt meitä paljon. On kysytty, saavatko esimerkiksi ruokalähetit jäsenmääräänsä nähden liikaa huomiota. Jäsenmäärään nähden varmaankin kyllä, mutta:

Ensinnäkin heiltä puuttuvat pienimmätkin työelämän oikeudet. Me olemme luvanneet auttaa heikoimmassa asemassa olevia. Toisekseen kysymys on laajemmin tulevaisuuden työelämän suunnasta. Se kuuluu meille kaikille.

Alustoilla tehtävä työ on pääasiassa aivan tuttua työtä. Se on uutta, että sitä johdetaan ja jaetaan alustan kautta algoritmeja käyttäen. Työn suorittajat on nimetty yrittäjiksi ja näin alusta välttyy kaikilta työnantajan velvollisuuksilta. Muun muassa tämän oikaisemiseen tähtää taustalla oleva EU:n alustatyödirektiivi, joka pitää laittaa täytäntöön Suomessakin.

Käytännössä lain sisällöllä vaikutetaan siihen, voiko tulevaisuudessa työntekijän suojan kiertää siirtämällä työn sovellukseen ja nimeämällä työntekijän yrittäjäksi. Näin työn tekijöiden tilanne on tukala, mutta se luo epäreilun kilpailutilanteen myös rehdisti toimiville yrityksille.

Meille tämä on ollut myös tutustumisretki amerikkalaisten ökyteknologiafirmojen toimintatapoihin ja yhteiskunnan kykyyn vastata niihin.

Wolt aloitti toimintansa niin, että nimesi lähetit yrittäjäksi. Eri oikeusasteista on tullut ratkaisuja, että työntekijöitä ovat, mutta Wolt ei ole noudattanut päätöksiä laajemmin. Se on sen sijaan muuttanut toimintansa juuri sitä kohtaa, johon oikeus on perustanut ratkaisua tehdessään, jotta voi perustella yrittäjätyötä työsuhteen sijaan. Se on vienyt asiat seuraavalla oikeusasteelle. KHO:n päätöksestä se haki purkua, mutta ei menestynyt siinä.

Olemme ihmetelleet, eikö kukaan valvo oikeudenpäätösten noudattamista. Teimme aiemmin syksyllä AKT:n Ismo Kokon kanssa kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle työsuojeluviranomaisten toiminnasta laillisuuden valvomisessa. Emme tiedä, miten sille käy.

Kun lakiluonnos kesällä valmistui, siinä oli aivan Woltilta kuulostavia muotoiluja. Jäimme miettimään asiaa. Loppukesästä teimme työministeriöön tietopyynnön Woltin yhteydenotoista alustyölakia koskevissa asioissa.

Kävi ilmi, että Wolt oli ollut varsin aktiivinen yhteydenpidossa. Ministeriölle ei varmasti jäänyt missään vaiheessa epäselväksi, mitkä ovat kyseisen yrityksen intressit lain suhteen.

Kun direktiiviä valmisteltiin Brysselissä, alustayhtiöiden ja niiden etujärjestön lobbaus oli ankaraa. Komissio huomautti, että osa yhtiöiden ja etujärjestön selvityksistä oli riippumattomuudeltaan ja laadultaan kyseenalaisia. Osa mepeistä esitti lobbareille porttikieltoa, mutta sitä ei määrätty.

Kansalaisjärjestö, joka seuraa yritysten valtaa Euroopassa, luetteloi yritysten vaikuttamisstrategioiksi alustatyödirektiivin tapauksessa tilatut selvitykset, jäsenmaiden hallituksiin vaikuttamisen ja kampanjat, joilla alustatyön tekijöille kerrotaan, että työsuhde tarkoittaisi heidän menettävän vapautensa päättää työajoistaan ja vähentäisi työtä.

Kaikki tämä on tapahtunut meilläkin. Woltin vaikuttamistyö on äärimmäisen hyvin suunniteltua.

Se ei ole kiellettyä, mutta ystävät hyvät, kyllä meidät hukka perii, jos amerikkalaisyritysten invaasio jatkuu tällä tavoin, eikä politiikasta ja meistä edunvalvontajärjestöistä ei ole vastaanpanijoiksi. Googlen hakkuuhommia voidaan tässä kohtaa myös muistella.

Yritysten vaikutusvallan kasvuun kriittisesti suhtautuvat puhuvatkin säätelyn kaappaamisesta. Yksi keino siinä on ollut puhua säätelyn ja byrokratian haitallisuudesta ja purkamisen tarpeesta.

Alustatyödirektiivistä päätettiin EU:ssa edellisellä parlamenttikaudella. Nyt EU:ssa on eri meno. Yritysten perustamisen ja toiminnan helpottamiseksi valmistellaan uutta yritysmuotoa, EU.Inc mallia, jossa firman saisi pystyyn ripeasti ja se voisi toimia yrityksen itse vapaasti valitseman kotipaikan säännöillä koko EU:ssa. Huonosti käy, jos firman voisi perustaa mihin tahansa, esimerkiksi sinne, missä työnantajavelvoitteet ja työntekijän suoja ovat heikoimmat ja ne pätisivät koko Euroopassa. Tätä koko eurooppalainen ay-liike vastustaa voimakkaasti.

Kaikki tämä edellä kerrottu näyttää, että meidän olisi saatava omaan lainsäädäntömme kovempia ja nopeampia sanktioita, jotta ne muodostaisivat jonkinlaisen pelotteen. Se on ainoa kieli, mitä globaalit jätit ymmärtävät.

Meidän on myös ymmärrettävä se, että ääni Suomen eduskuntavaaleissa on myös ääni EU:n päätöksentekoon. Jäsenmaiden hallitukset muodostavat EU:n neuvosto.

Ay-toverit,

Meidän päätuotteemme ovat kuitenkin työehtosopimukset.

Kun kaupan työehtosopimusta viimeksi hyväksyttiin, oltiin tyytyväisiä, kun vuosia rakennettu uusi palkkausjärjestelmä saatiin maaliin.

Tavoite oli ja on edelleen hyvä: tunnistaa niin nykyiset kuin tulevat työtehtävät ja erot niiden vaativuuksissa.

Se tarkoittaa, että työehtosopimus ei yksin enää määrää oikeaa palkkaryhmää, vaan määritys tehdään siellä, missä tehtävän sisältö oikeasti tunnetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa työpaikkatasoa.

Vaativuuden määrittäminen on vaativaa hommaa, Ensinnäkin pitäisi tuntea työtehtävät ja toisekseen pystyä kertomaan, millä perusteella kukin tehtävä sijoittuu mihinkin vaativuusluokkaan.

Juuri tällaista paikallinen palkanmuodostus kuitenkin on oikeimmillaan: työntekijän työhön tutustumista, vuoropuhelua – haastamistakin – ja lopulta päätöksen tekemistä.

Meidän tahtotilamme asiassa oli selvä: otetaan askel kohti paikallisuutta. Sen myötä työpaikoilla päästään puhumaan siitä, mitä kaupan alan työ kulloinkin tekijältään edellyttää ja miten nuo edellytykset näkyvät palkassa.

Tämä ajatus mielessä myös luottamusmiehet lähtivät tekemään hommia yhdessä työnantajiensa kanssa. Alussa kaikki näyttikin hyvältä: oli aitoja keskusteluja ja tahtoa päätyä yhteiseen näkemykseen

Joidenkin työnantajien toiminta kuitenkin muuttui käyttöönoton lähestyessä. Erilaisia työtehtäviä alettiin pääkonttoreilla niputtaa vaativuusluokkiin sen sijaan, että tehtävien sisältöjä olisi käyty läpi siellä, missä työ tehdään ja se tunnetaan

Luottamusmiehille viesti oli, että näin toimitaan, koska sitä ei ole työehtosopimuksessa kielletty.

Kyllä, kuulitte oikein: KOSKA SITÄ EI OLE ERIKSEEN KIELLETTY!

Tältä siis näyttää todellisuudessa se paikallinen sopiminen ja paikallinen palkanmuodostus, jonka puolesta työnantajat ovat jo

kohta 30 vuotta meille saarnanneet. Toimitaan vastoin kaikkia hyvän palkitsemisen, hyvän henkilöstöpolitiikan ja hyvän yhteistyön oppeja, koska sitä ei ole erikseen kielletty.

Viime liittokokouksen päättämässä tavoiteohjelmassamme todetaan, että mitä vähemmän sääntelyä on, sitä enemmän työntekijöiden oikeudet pohjaavat yritysten ja taloudellisen hyödyn varaan. Ja näin se näyttää olevan.

Kerroin jo aiemmin, miten rajattoman ahneuden jättiläisten pelikirjaan kuuluu sääntelyn kaappaaminen.

En todellakaan olisi halunnut nähdä, että myös täkäläiset, vastuulliset kaupan alan yritykset todistavat, ettei työntekijöiden hyvä asema ole täälläkään itsestään selvä.

Haluan välittää vakavat terveiset kaupan alan yrityksille: jos paikallinen palkanmuodostus tarkoittaa pääkonttorien sanelua, me liittona emme tule sitä jatkossa edistämään.

Kaupan alan yritykset, teidän pitää pystyä parempaan.

Valtuutetut,

Kaikki PAMin neuvottelemat työehtosopimukset pysyvät voimassa sopimuskauden päättymiseen saakka eli käytännössä kolme vuotta.

Sopimuskauden jatkolla halusimme tuoda työrauhaa ja ennakoitavuutta. Talouden ja työllisyyden näkymät ovat edelleen epävarmat, mikä heijastuu yksityiseen kulutukseen ja sitä kautta alojemme tilanteeseen. Jo sovittu palkankorotus on työntekijöille varma ja luo alojemme yrityksille näkymää eteenpäin.

Tämä tarkoittaa sitä, että pamilaisten työehtosopimusneuvottelut käynnistyvät vuoden päästä vuodenvaihteessa. Ensimmäisinä

vuorossa ovat kauppa ja hiihtokeskukset, joiden sopimukset päättyvät tammikuun lopussa 2028.

Kuluvan sopimuskauden onnistumisiin kuuluu se, että niin sanottu ostovoimakuoppa näyttäisi kuroutuvan umpeen sopimuskauden päättymiseen mennessä. Tämä tietenkin edellyttää, ettei polttoainekustannusten nousu valu tukkuhintojen kautta kuluttajahintoihin ja etteivät Trumpin päähänpistot tai muut shokit heiluttele rajusti maailmantaloutta.

On hyvä muistaa, että meidän aloillamme ansiotaso ja palkkojen ostovoima ei ole ollut erityisen hyvää ennen kustannusten huimaa nousua.

Kun talous nyt on lähtemässä kasvuun, on työntekijöiden vuoro saada tästä osansa. Se tarkoittaa tietenkin parempia palkkoja ja lyhyempää työaikaa. Tavoittelemme myös etuja, jotka kohdentuvat vain jäsenille eli niille, jotka liittoon kuulumalla äänestävät myös pohjoismaisen työmarkkinamallin puolesta.

Meillä on rutkasti korjausvelkaa myös alakohtaisesti. Kiinteistöpalvelualalla emme voi enää katsoa sivusta kehitystä, jossa annettu aika ei riitä työn tekemiseen kunnolla.

Vartioinnissa ja matkailu- ja ravintola-aloilla työn vaativuuden kasvun pitää näkyä palkan perusteissa ja tasossa. Kaupan alalla palkkausjärjestelmän valuviat on saatava korjattua ja osa-aikatyöttömyys vihdoin kuriin.

Edessämme on todella merkittävä vuosi.

Ensi vuosi on tavoitteiden valmistelun ja järjestöllisten valmiuksien kohottamisen aikaa. Se tarkoittaa yhteistä valmistautumista SAK:n liittojen kesken ja omaa, suunnitelmallista tekemistä niin työpaikoilla,

sopimusalatoimikunnissa ja hallituksessa kuin liiton eri toiminnoissakin.

Kun teemme tässä kokouksessa päätöksiä ensi vuodesta, emme päätä ainoastaan taloudesta ja toiminnasta, vaan ennen kaikkea siitä, miten vahvana meidän äänemme kuuluu seuraavissa neuvotteluissa. Se tarkoittaa, että työntekijät kuuluvat liittoon ja että työpaikoilta löytyvät jäsentiimit. Ja että jäsenet sitoutuvat tavoitteisiimme ja tukevat niitä, jos sopuun ei päästä neuvottelemalla.

Siksi haastan meidät kaikki tekemään työtä neuvottelujen onnistumisen puolesta jo huomisesta alkaen: hankitaan jäseniä, rakennetaan jäsentiimejä ja rakennetaan tavoitteita yhdessä ja isosti!

Seuraavan 12 kuukauden aikana valmistaudutaan myös liittokokoukseen. Alkusyksystä on liittokokousvaalit, valmistelemme tavoiteohjelmaa. Työ on jo käynnissä. Pienryhmässä on mukana valtuuston jäseniä. Toukokuun puolivälissä hallitus käsittelee tavoiteohjelmaesitystä. Kesäksi se siirtyy ammattiosastojen käsittelyyn.

Työpaikoilla on hyvä puhua kaikenlaisesta oman elämän haltuunottamisesta. Sitä on myös äänestäminen. Viime eduskuntavaaleissa ero köyhimmän ja rikkaimman kymmenyksen äänestysaktiivisuudessa oli 27 %-yksikköä. Ei ole ihme, että hyvätuloisilla näyttää menevän aina vaan paremmin.

Tehtäväthän eivät meiltä lopu. Siitä tietää, että olemme perin tarpeellisia ihmisiä koko yhteiskunnalle. Ollaan ylpeitä siitä!

Pidetään hyvä ja eteenpäin katsova kokous.